Cultuurhistorie

Hengelo, Hiddinks Weide

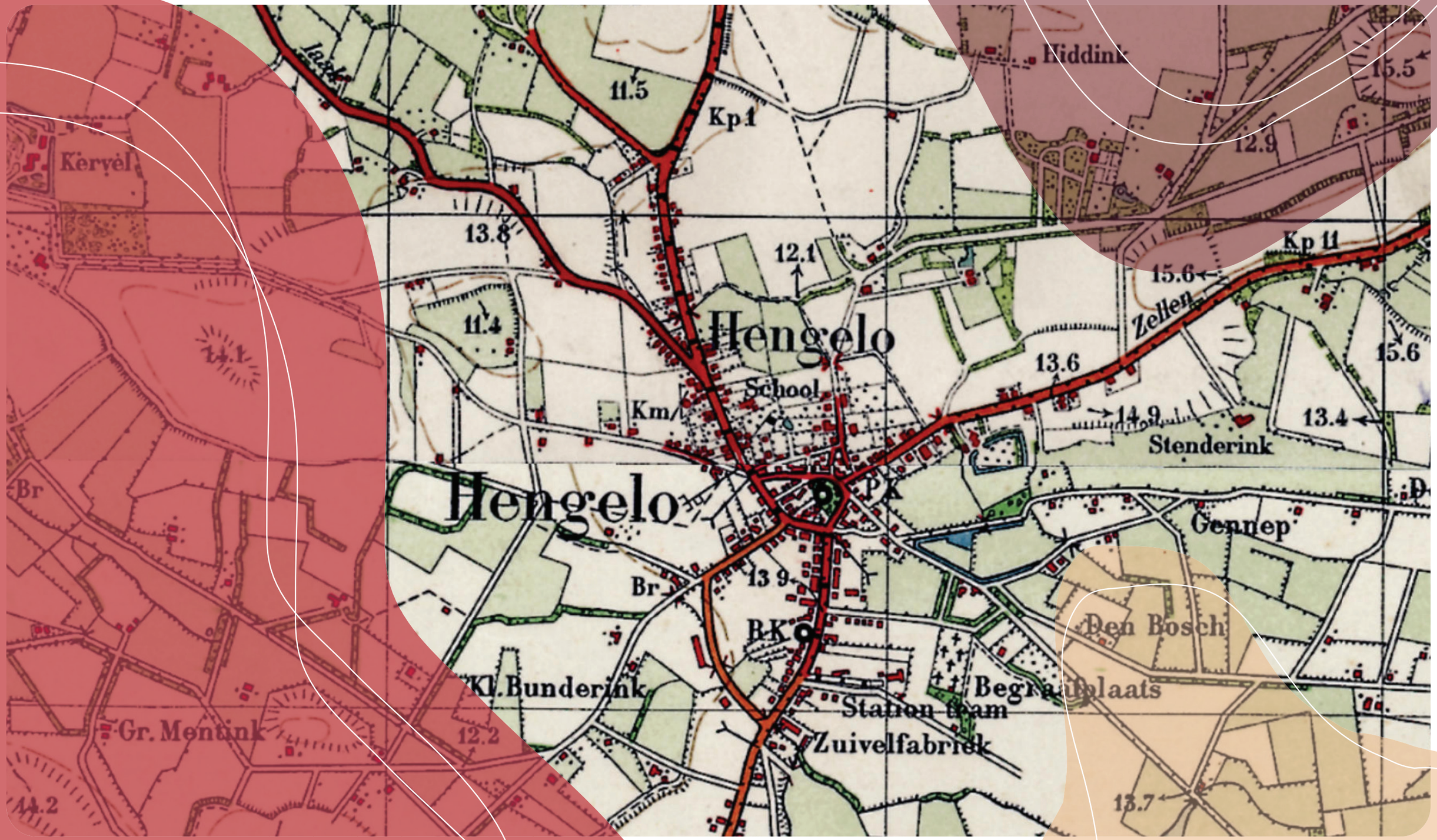

Inhoud

1. Inleiding 3
   1.1. Aanleiding 3
   1.2. Locatie 3

2. Huidige situatie 4

3. Gewenste situatie 5

4. Cultuurhistorisch beleid 6
   4.1 Rijksbeleid 6
      4.1.1 Omgevingswet *6*
      4.1.2 Erfgoedwet *6*
   4.2 Provinciaal beleid 6
      4.2.1 Omgevingsvisie Gelderland *6*
   4.3 Gemeentelijk beleid 6
      4.3.1 Omgevingsvisie Bronckhorst 2035 *6*
      4.3.2 Bestemmingsplan Landelijk gebied Bronckhorst *7*

5. Cultuurhistorische waarde 8
   5.1 Ontstaansgeschiedenis van het landschap 8
      5.1.1 Geologie *8*
      5.1.2 Bewoning en landschap *8*
      5.1.3 Gebiedseigenschappen *8*
   5.2 Ontstaansgeschiedenis en cultuurhistorische waarde projectgebied 9
   5.3 Verankering van cultuurhistorische waarde in de ontwikkeling 10

6. Conclusie 11

Colofon 12

Bijlagen

1. Inleiding
1.1 Aanleiding

Initiatiefnemer is voornemens om op locatie Hiddinks Weide in Hengelo de bouw van maximaal 205 woningen mogelijk te maken. De ontwikkeling richt zich met name op het realiseren van woningen voor starters en ouderen, omdat hier de meeste vraag naar bestaat. De ambitie is om een duurzaam woonmilieu te realiseren, passend bij het dorpse karakter van Hengelo. Daarnaast wordt het voormalige agrarisch bedrijfsperceel aan de Regelinklaan 1 voorzien van een passende vervolgfunctie in de vorm van regulier wonen met kleinschalige bedrijvigheid.

Er dient een cultuurhistorische beschrijving te komen van het gebied, waarbij er getoetst wordt aan de cultuurhistorische waarden van het gebied en de omgeving. Om deze reden is er een cultuurhistorische memo opgesteld waarin de cultuurhistorische waarde van de omgeving en van het gebied wordt geanalyseerd.

1.2 Locatie

In afbeelding 1.1 is de ligging van het projectgebied weergegeven waarbij het projectgebied met een indicatieve rode contour wordt aangeduid.

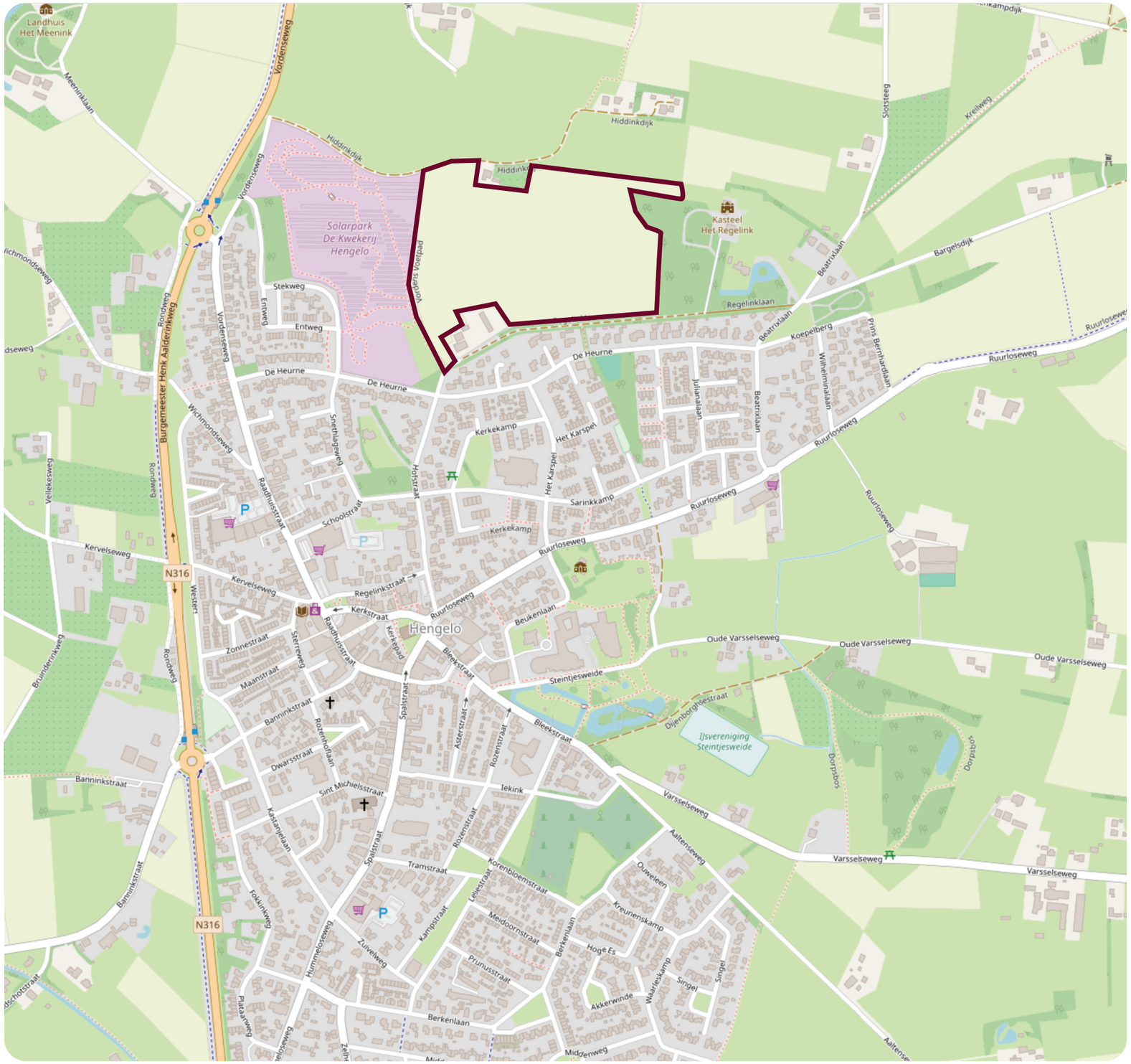

Afbeelding 1.1 Ligging van het plangebied in Hengelo en ten opzichte van de directe omgeving (bron: Plattekaart)

2. Huidige situatie

Het projectgebied ligt aan de noordrand van Hengelo en is in de huidige situatie onbebouwd. De locatie is circa 10,5 ha groot en is in gebruik ten behoeve van agrarische doeleinden. Het plangebied wordt begrensd door Solarpark de Kwekerij aan de westzijde, de Hiddinkdijk aan de noordzijde en de Regelinklaan aan de Zuidzijde. Aan de oostkant van het plangebied ligt een landhuis met bescherming als monument: Het Regelink.

De gronden zijn voorzien van de functie ‘Agrarisch met waarden – Landschap’. Daarnaast heeft het plangebied een gebiedsaanduiding ‘overige zone – waardevolle open gebieden waaronder essen’.

In afbeelding 2.1 is een luchtfoto opgenomen.

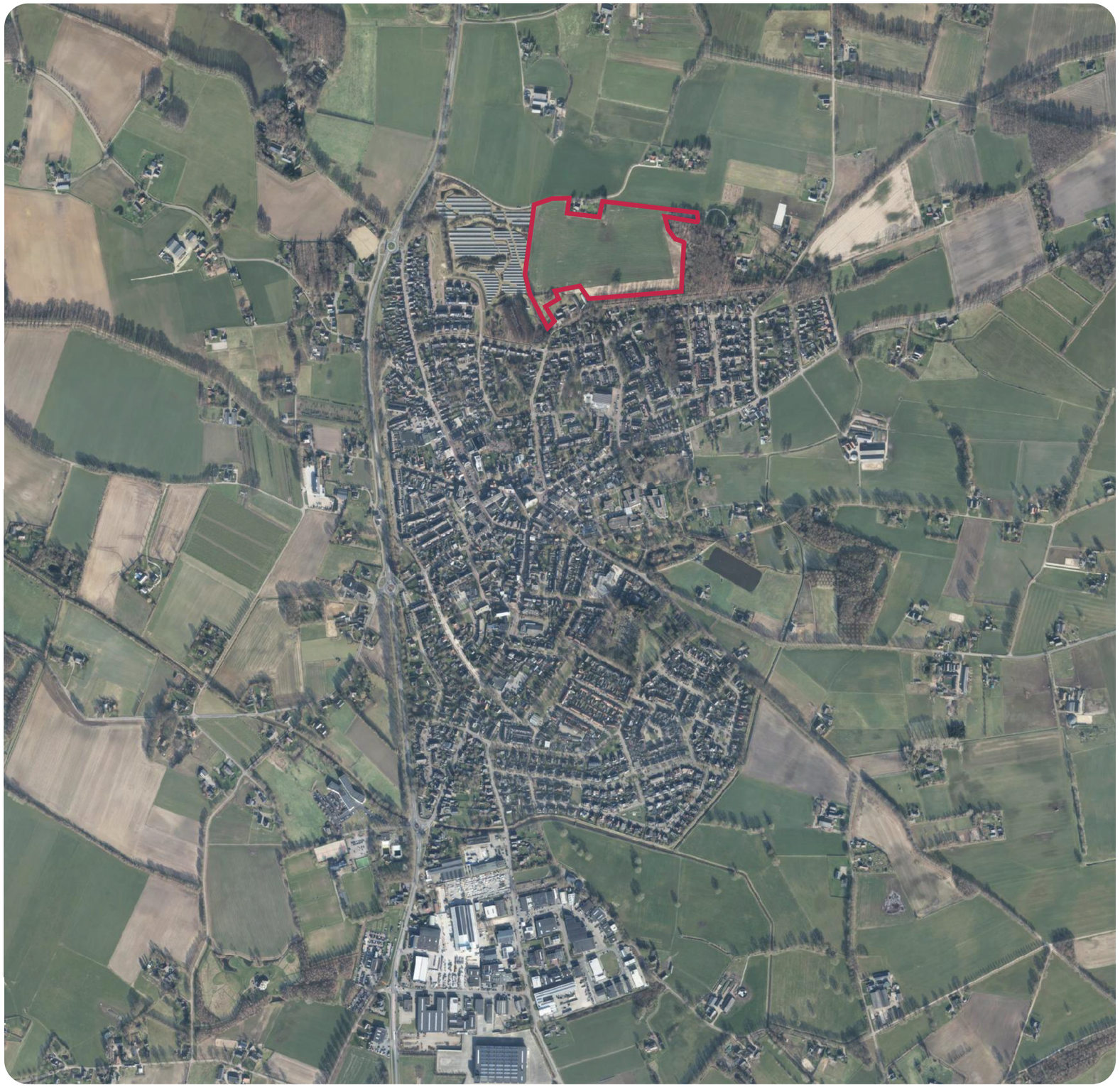

Afbeelding 2.1 Luchtfoto huidige situatie (Bron: Pdokviewer)

3. Gewenste situatie

De omgevingsplanwijziging gaat uit van een realisatie van maximaal 205 woningen. De landschappelijke ligging van het plangebied draagt bij aan de toekomstige woonkwaliteit.

De te realiseren woonomgeving wordt gekarakteriseerd als een landschappelijke dorpsuitbreiding in een landelijk gebied. Het wordt een woonmilieu met een dorpse schaal dat past bij de landgoederen. Hiddinks Weide wordt een groene buurt waar het rustig wonen is met een centrale waterrijke groenzone waar veel ruimte is voor ontmoeting van buren en andere dorpsbewoners. Er worden in het plan verschillende typen woningen gerealiseerd in een ‘boskamer’ en in ‘weidezicht’.

Afbeelding 3.1 Stedenbouwkundig plan (bron: Adviesbureau Haver Droeze)

4. Cultuurhistorisch beleid

4.1 Rijksbeleid

4.1.1. Omgevingswet

Wat onder cultureel erfgoed wordt verstaan is opgenomen in bijlage A (begrippen) van de Omgevingswet, welke van kracht is sinds 1 januari 2024. Het gaat hierbij om monumenten, archeologische monumenten, stads- en dorpsgezichten, cultuurlandschappen en, voor zover dat voorwerp is of kan zijn van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties in het omgevingsplan, ander cultureel erfgoed als bedoeld in artikel 1.1 van de Erfgoedwet. De Erfgoedwet bevat de wet- en regelgeving voor behoud en beheer van het cultureel erfgoed en archeologie in Nederland.

Het is op basis hiervan verplicht om de facetten historische (steden)bouwkunde en historische geografie mee te nemen in de belangenafweging. Hierbij gaat het om zowel beschermde als niet formeel beschermde objecten en structuren.

4.1.2. Erfgoedwet

Sinds 1 juli 2016 is de Wet op de archeologische monumentenzorg vervangen door de Erfgoedwet. In de Erfgoedwet is een bepaling opgenomen dat in elke ruimtelijke procedure rekening moet worden gehouden met de in de grond aanwezige, dan wel te verwachten archeologische waarden. De uitgangspunten uit het 'Verdrag van Malta' blijven in de Erfgoedwet de basis van de Nederlands en omgang met archeologie. De Erfgoedwet regelt de bescherming van archeologisch erfgoed in de bodem, de inpassing ervan in de ruimtelijke ontwikkeling en de financiering van opgravingen. Voor gebieden waar archeologische waarden voorkomen of waar reële verwachtingen bestaan dat ter plaatse archeologische waarden aanwezig zijn, dient door de initiatiefnemer voorafgaand aan bodemingrepen archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. De uitkomsten van het archeologisch onderzoek dienen vervolgens volwaardig in de belangenafweging te worden betrokken. Het belangrijkste doel is de bescherming van eventuele archeologische waarden in de bodem omdat de bodem doorgaans de beste garantie biedt voor een goede conservering. Er wordt uitgegaan van het basisprincipe de 'verstoorder' betaalt voor het opgraven en het documenteren van de aangetroffen waarden als behoud in de bodem niet tot de mogelijkheden behoort.

De Erfgoedwet bevat tevens een verplichting om toeval vondsten te melden (de zogenaamde meldingsplicht).

Rijksmonumenten en van rijkswege beschermde stads- en dorpsgezichten zijn beschermd via de Erfgoedwet.

4.2 Provinciaal beleid

4.2.1 Omgevingsvisie Gelderland

4.2.1.1. Algemeen

In de Omgevingsvisie staan de hoofdlijnen van het provinciale beleid over onderwerpen als ruimte, water, mobiliteit, economie, natuur en landbouw. In de Omgevingsvisie worden twee provinciale hoofddoelen onderscheiden:

- een duurzame economische structuur;
- het borgen van de kwaliteit en veiligheid van de Gelderse leefomgeving.

Deze hoofddoelen zijn vertaald in provinciale ambities, waarbij per ambitie de aanpak op hoofdlijnen is beschreven. De nadere invulling vindt plaats via provinciale uitvoeringsprogramma's en samenwerking met partners. Daarmee is de Omgevingsvisie een 'plan' dat richting geeft en ruimte biedt; geen plan met exacte antwoorden. Ofwel: 'de Omgevingsvisie gaat over het speelveld en de spelregels, niet over de uitkomst van het spel'.

De provincie Gelderland heeft geen specifieke zaken opgenomen in de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland over cultuurhistorie en/of erfgoed.

4.2.1.2. Omgevingsverordening Gelderland

In de omgevingsverordening gaat het in afdeling 5.3 over instructieregels over het landschap. Er is echter op de locatie geen instructieregel van toepassing die gaat over het erfgoed. Het projectgebied ligt in de Gelderse streek Achterhoek. Hier hoort artikel 5.34 beschermen landschap Gelderse streken: Achterhoek bij.

Kernkwaliteiten zijn de essenties van het landschap van de Gelderse streken; de te behouden kenmerken waarmee de deelgebieden zich van elkaar onderscheiden. Deze kernkwaliteiten vormen de basis van de ruimtelijke kwaliteit en bepalen de identiteit van Gelderland. Ze zijn gebaseerd op de ruimtelijke opbouw van het historisch gegroeide landschap met de karakteristieken van de bodem en het watersysteem, de ecologie, ontginningsgeschiedenis, cultuurhistorie en verstedelijking. De ontwikkeldoelen geven aan wat wordt beoogd met versterking van de kernkwaliteiten. Uitgangspunt is dat alle ruimtelijke ontwikkelingen bijdragen aan de versterking van de kernkwaliteiten van de Gelderse streken. In de bijlage die bij dit artikel hoort, worden de kernkwaliteiten van de Gelderse streken geduid en voorzien van ontwikkeldoelen. Binnen de formuleringen is interpretatieruimte. Het accent ligt op het buitengebied. Er wordt verwacht dat de gemeente zelf de kwaliteiten van hun steden en dorpen beschrijven en daarmee rekening houden.

4.3 Gemeentelijk beleid

4.3.1 Omgevingsvisie Bronckhorst 2035

4.3.1.1 Algemeen

De Omgevingsvisie Bronckhorst 2035 is op 24 januari 2022 vastgesteld. De kern van de visie is 'Bronckhorst twee keer zo mooi'.

De karakteristieke gemeenschappen en landschappen staan er in 2035 nóg beter voor. De dorpen en buurtschappen ontwikkelen zich, elk op hun eigen manier. Passend bij hun karakter en identiteit. Alle inwoners doen mee en dragen bij aan hun gemeenschap. Activiteiten, cultuur en tradities floreren. Er is ruimte om te ondernemen voor onze toonaangevende, technologische en ambachtelijke ondernemingen. Bronckhorst staat op de kaart als ontwikkelaar van gezonde en innovatieve agrofood producten. De banen die onze ondernemers creëren zorgen voor interessant en passend werk. Er zijn voldoende woningen om in de eigen gemeenschap te blijven wonen. In de dorpen of binnen 20 minuten fietsen vinden we de basisvoorzieningen om prettig te leven. Onze leefomgeving stimuleert meedoen, bewegen en ontmoeten.

4.3.1.2 Landschappelijke kwaliteit

Er wordt verder gebouwd aan het waardevolle landschap. Twee keer mooier is de ambitie. Dat begint bij het behouden, beschermen, herstellen en ontwikkelen van hetgeen we hebben. De kenmerkende groenstructuren, bomen en andere landschapselementen en natuurlijk ook ons rijke erfgoed. Het zijn zichtbare en tastbare tekens van de geschiedenis en de identiteit van het gebied.

Bij nieuwe ontwikkelingen worden deze elementen behouden en geïntegreerd. Ze geven karakter aan een aantrekkelijk woon-, werk- en vestigingsklimaat. De verschillende soorten landschappen blijven zo herkenbaar en bepalend voor de identiteit van Bronckhorst en de gemeenschappen. Een levensvatbare agrarische sector die hierin meehelpt, speelt daarbij een belangrijke rol. Verder wordt er actief samen gewerkt met terreinbeheerders en natuurorganisaties.

In 2035 is het natuurlijke systeem op orde en veerkrachtig: de kwaliteit van bodem, het water en de lucht zijn goed. Het landschap is in staat de effecten van het veranderende klimaat op te vangen. Met andere woorden: het landschap is klimaatrobuust. Een natuurlijke inrichting van de beekdalen en lage, natte gebieden speelt daarin een centrale rol. Gecombineerd met wandel- en fietspaden voegen die een nieuwe kwaliteit toe aan het landschap. Deze is ook recreatief-toeristisch interessant. Op plekken waar de biodiversiteit onder druk staat wordt er aan ruimte voor gebiedseigen, inheemse soorten gewerkt. Bij de inrichting van het landschap hebben eigenaren oog voor welzijn van dieren. Nieuwe ontwikkelingen krijgen een plek, daar waar het natuurlijke systeem voldoende draagkracht heeft. Bovendien dragen zij altijd bij aan landschappelijke kwaliteit ter plekke.

4.3.2 Bestemmingsplan Landelijk gebied Bronckhorst

4.3.2.1 Algemeen

Het landschap is een bron van informatie over het verleden. Het landschap ontleent haar cultuurhistorische waarde aan de sporen die door menselijke activiteiten, zoals bouwen, bemesten en ontginnen, zijn achtergelaten. Het landschap en de landschappelijke basis vormen een archief vol aanwijzingen over het leven en werken van mensen in vroeger tijden. Voorbeelden zijn molens, grafheuvels. Poelen, enkeerdgronden en escomplexen. Beeldbepalend in het buitengebied is ook (nog steeds) de sterke verwevenheid van natuur en landbouw: cultuurgronden, bossen en landschapselementen zoals houtwallen, bosjes, solitaire bomen, poelen, zandwegen, bloemrijke bermen, slootkanten en steilranden wisselen elkaar af. Heel globaal valt de gemeente Bronckhorst landschappelijk in te delen in het rivierengebied, de overgangszone en het hoge zandgebied. Op basis van historisch gegroeide patronen, reliëf en de bebouwing kan onderscheid gemaakt worden tussen een vijftal verschillende landschapstypen binnen de gemeente Bronckhorst:

1. IJsselland: een open en wijds rivierenlandschap met oude bewoningskernen op de rivierduinen in het westen van de gemeente;
2. Broekland: een grootschalig, open waterrijk gebied aan weerszijden van de Grote beek in het midden van de gemeente;
3. Oud Cultuurland: een halfopen tot besloten gebied met een onregelmatige verkaveling in het midden en zuiden van de gemeente;
4. Landgoedland: een gevarieerd kleinschalig en besloten gebied met historische ensembles van kastelen, landgoederen, landhuizen en pachtboerderijen in het een parkachtig landschap met bossen en landbouwgronden in het noordoosten van de gemeente;
5. Velden: Jonge veldontginningen van natte veen- en heidegebieden in het zandlandschap met een open karakter en rechtlijnige verkaveling in het zuidoosten van de gemeente.

Daarnaast kunnen ook vijf deelgebieden worden onderscheiden op basis van de geografische situering nabij de grotere bewoningskernen binnen de gemeente. Het plangebied valt onder nummer 3 en wordt in de paragraaf hieronder beschreven.

Tot de hardste elementen van het landschap behoren de wegen. Zij verbinden kernen en buurtschappen en volgen vaak een tracé dat al eeuwen oud is. De oudste en meest karakteristieke bebouwing is ook langs deze wegen gesitueerd. Een en ander maakt ze in cultuurhistorische zin waardevol. Speciale aandacht verdienen de zandwegen omdat deze sterk bijdragen aan de ruimtelijke identiteit van het plangebied en daarom behoudenswaard zijn.

De landgoederen en landhuizen verdienen extra aandacht omdat zij in sterke mate bijdragen aan de landschappelijke en de cultuurhistorische kwaliteit van het grondgebied van de gemeente. Een landgoed in de traditionele zin vormde (en vormt soms nog) een economische eenheid. De eigenaar had (of heeft) inkomsten van de pacht, de kap van hout en de jacht op wild afkomstig van de gronden die deel uitmaken van het

landgoed.

Vaak waren er ook nog ambachtelijke bedrijven aan het landgoed verbonden. De ruimtelijke diversiteit en afwisseling van functies binnen een landschappelijk herkenbaar kader is (was) kenmerkend voor een traditioneel landgoed.

In het gebied liggen diverse kastelen en landhuizen van groot cultuurhistorisch belang. Het zijn bouwwerken met een vaak lange geschiedenis die in de meeste gevallen nog omringd worden door terreinen met een grote afwisseling van tuinen, bossen, lanen, agrarische percelen en waterpartijen in allerlei vormen. De meeste van deze kastelen, landhuizen en landgoederen zijn in particuliere handen. Verder liggen er in het buitengebied een aantal kleinere landhuizen die op percelen liggen met een oppervlakte van gemiddeld 1 ha. De monumentale, de cultuurhistorische en de toeristische waarde van deze huizen is van minder belang dan de veelal grotere huizen die deel uitmaken van een landgoed. De tuinen en de verdere perceelsbeplanting van deze huizen zijn in landschappelijke zin echter waardevol en behoudenswaard. Naast deze landgoederen zijn er in de vorige eeuw ook vormen van grootgrondbezit ontstaan die qua omvang vergelijkbaar zijn met een traditioneel landgoed. Dit grondbezit bestaat vooral uit bossen en agrarische gronden, niet uit bebouwing in de vorm van een landhuis. Volgens de Natuurschoonwet worden ook deze terreinen als landgoed aangemerkt. Zij voegen minder cultuurhistorische waarde toe aan het gebied dan een historisch landgoed.

5. Cultuurhistorische waarde

5.1 Ontstaansgeschiedenis van het landschap

5.1.1 Geologie

Het plangebied ligt in Hengelo (Gld), in de Achterhoek. Hengelo is gelegen in het Oost-Nederlandse zandgebied, in het dekzandlandschap.

Het dekzandlandschap kent zijn oorsprong in het Pleistoceen en het Holoceen (zo'n 10.000 jaar geleden). Het noordelijke deel van Nederland was bedekt met landijs in de voorlaatste ijstijd, ijstongen drongen in het IJsseldal en schoven alles voor zich uit. Tijdens de laatste ijstijd bereikte het landijs Nederland niet, maar de wind had er wel vrij spel. De wind zette een dikke laag zand af, wat leidde tot een licht golvend landschap met een ingewikkeld patroon van welvingen, ruggen en kopjes. Toen het warmer werd, aan het begin van het Holoceen, bleef het dekzand aan de oppervlakte liggen en raakte het bebost. In de beekalen en de laaggelegen dekzandvlakten zijn in het holoceen door de beken zandige en lemige laagjes afgezet. Deze beken zijn voor een deel natuurlijk, maar de afgelopen duizend jaar is er door de mens flink ingegrepen in de waterhuishouding, waardoor het natuurlijke afwateringspatroon flink is aangepast.

5.1.2 Bewoning en landschap

Vanaf het einde van de oude steentijd verbleven jagers-verzamelaars in de regio. Men zwierf rond en leefde van de jacht en de visserij. Vanaf het begin van de nieuwe steentijd vond de overgang plaats van een bestaanswijze die bestond uit jagen en verzamelen naar landbouw. Mensen zochten hogere plekken in het bos op. Veel van die vroeg bewoonde plekken ontwikkelden zich vanaf de Middeleeuwen tot essen/enken. Het boslandschap veranderde onder invloed van de mens in een half open, parkachtig landschap met heidevelden, akkers en grasland. In de tijd tussen het vertrek van de Romeinen tot de 5e eeuw was er een bevolkingsafname. Door deze bevolkingsafname kon het bos zich weer herstellen, tot ongeveer de negende en tiende eeuw. Een bewijs voor het voorkomen van bos kan gevonden worden in de vele plaatsnamen die stammen uit de vroege Middeleeuwen. Zij eindigen op -lo(o). Dit is een benaming voor een (open) plek in het bos. Pas vanaf de vroege Middeleeuwen bevonden nederzettingen zich op vaste plekken, bij voorkeur op de overgang van hogere naar lagere gronden. De boerderijen lagen in kleine dorpjes bijeen of wat meer verspreid rondom de akkers op de hogere dekzandruggen of -kopjes. De lager gelegen delen waren in gebruik als weiden en hooiland. Bossen, en later heidevelden, lagen verder weg. De vorm en omvang van de oude akkers waren afhankelijk van het reliëf ter plekke. Op plaatsen waar men akkers wilde aanleggen, werden de bomen gekapt.

5.1.3 Gebiedseigenschappen

De Achterhoek (of Graafschap) is een oud cultuurlandschap dat de overgang vormt tussen het rivierengebied van de Oude IJssel en het Oost-Nederlands plateau bij Winterswijk. Het gebied kan in drie verschillende landschappen worden opgedeeld: het Oost-Nederlandse plateau, het centrale dekzandgebied en het rivierengebied. De overgang tussen het rivierengebied en het dekzandlandschap is vrij diffuus. De overgang tussen het dekzandgebied en het plateau is scherp en wordt gemarkeerd door een duidelijke steilrand. Van grote betekenis voor de landschapsontwikkeling is het grootgrondbezit geweest. In de omgeving van Vorden, bij Lochem, in de buurt bij Zutphen en verder enigszins verspreid zijn er tal van landgoederen en buitenplaatsen te vinden, waarvan de wortels vaak teruggaan tot in de middeleeuwen. Als gevolg hiervan is het landschap in grote delen van de Achterhoek verrijkt met bossen, laanstructuren, parken en deftige gebouwen. Het gebied heeft relatief veel bossen, bosjes, bosstroken en houtwallen, zo'n 24,3% van het totale oppervlakte). Door de vele opgaande begroeiing heeft het gebied een kleinschalig karakter. Het landschap bestaat uit een afwisseling van kleinschalige gebieden, met tal van bosjes, singels en houtwallen, en grotere open ruimten, zoals de grote escomplexen en de

voormalige venen en moerassen. Het landschap wordt doorsneden door een groot aantal beken. Het landschap heeft een licht golvende vorm, waarbij soms hoogteverschillen tot enkele meters voorkomen.

5.2 Ontstaansgeschiedenis en cultuurhistorische waarde projectgebied

Het projectgebied ligt op de lijn waar het IJssellandschap overgaat in het dekzandlandschap. Het projectgebied is onderdeel van een groot essencomplex en is een vlakte van ten dele verspoelde dekzanden of löss. Binnen het historisch landschappelijk informatiesysteem is het landschap 'kampontginningen met plaatselijke essen'. Binnen de provincie Gelderland wordt er binnen het projectgebied nog onderscheid gemaakt tussen 'oude ontginningen en bossen in het vochtige zandgebied' en 'oude ontginningen en bossen in het droge zandgebied'. Aan de randen van het essencomplex komen kampen voor. Kampen zijn op dezelfde manier ontstaan als enken/essen, maar zijn niet collectief ontgonnen. Ze zijn individueel ontgonnen. Kampen liggen vaak aan de randen van beekdalen of op de overgang naar een essencomplex, zoals bij Hengelo het geval is. Het kampenlandschap kenmerkt zich door een groen, gevarieerd landschap met grillige onregelmatige patronen, verspreide bebouwing en houtwallen. Er komen rondom het projectgebied nog een aantal oude landgoederen en landhuizen voor. Kenmerken van het kampenlandschap die van toepassing zijn op het projectgebied zijn onder andere: onregelmatige blokverkaveling, kleinschalig agrarisch karakter, halfopen tot besloten ruimtelijk karakter, vaak omringd door houtwallen, waardoor ze als open kamers in het landschap liggen, slingerend wegenpatroon.

Het dorp Hengelo is in de 10e eeuw vermeld. Hengelo is ontstaan op een kruispunt van doorgaande wegen naar Ruurlo, Vorden en Hummelo-Zelhem. In het hart van het dorp staat de 15e eeuwse St. Remigiuskerk, waaromheen woningen staan gegroepeerd. In 1658 kreeg het dorp markrechten. In Hengelo werden paardenmarkten, schapenmarkten en botermarkten gehouden. Een deel van het projectgebied is vroeger onderdeel van het naastgelegen landhuis Regelink geweest. Specifiek gaat het dan om het stuk grond waar de boskamer gesitueerd was.

Regelink is van oorsprong een 14de eeuwse boerderij. In 1832 koopt baron van Heeckeren van Enghuizen het huis en laat het huidige huis bouwen. Vanaf dat moment wordt er gesproken van buitenplaats Het Regelink. Het hoofdhuis dat zich op de buitenplaats bevindt is een beschermd rijksmonument en wordt in de redengevende omschrijving van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed als volgt omschreven: Neoclassicistisch, bakstenen landhuis van de Van Heeckerens, blijkens een steen uit 1832. De voorgevel heeft zijrisalieten en een middenrisaliet met houten fonton. De ingang wordt omlijst door dubbele pilasterstellingen met een hoofdgestel. Ramen uit de bouwtijd. Dakkapellen met vleugelstukken en frontons. Tegen de achtergevels moderne aanbouwsels. Wat hierbij opvalt is dat er niet gesproken wordt over de aanleg van een landgoed en de gronden die bij het landgoed horen. Er is dus geen sprake van een beschermde buitenplaats. De oppervlakte rondom het landhuis beslaat zo'n 6 hectare. De tuinstijl is open van karakter, grootschaliger en een van de kenmerken van de stijl is dat de tuinarchitectuur en bepaalde facetten van het boerenbedrijf vloeiend in elkaar over te lijken gaan. Dit wordt ook wel Ferme Ornée genoemd, wat letterlijk versierde boerderij betekend. In de tuinkunst een aanleg waarbij nutsgronden zodanig worden aangelegd en vermengd met sierelementen dat zij een pittoresk geheel vormen.

Ten noordenwesten van het projectgebied bevindt zich nog een buitenplaats, buitenplaats Het Meenink. Hier is sprake van het rijksmonument historische buitenplaats Het Meenink, met hoofdgebouw, historische tuin- en parkaanleg, kas, koestal, koetshuis en boerderij met varkensstal. De geschiedenis hiervan gaat terug tot de 14e eeuw. De tuin- en parkaanleg in landschappelijke stijl werd in zijn huidige vorm vermoedelijk in de tweede helft van de 19e eeuw gerealiseerd, waarbij gebruik gemaakt is van reeds aanwezige elementen, zoals waterlopen en (oude) bomen. De door loofhout omzoomde bouw- en weilanden rond het huis spelen in ruimtelijk-visueel opzicht een belangrijke rol in het geheel.

In bijlage 1 is de ontwikkeling van het landschap rondom het projectgebied door de tijd heen in kaart gebracht. Wat voornamelijk opvalt is de zogenaamde 'boskamer', die behoorde tot het bosplantsoen van Het Regelink. Een boskamer is als het ware een open stuk weide, volledig omzoomd door bos. Deze is goed te zien in 1850 en 1900. Hierna is deze niet goed onderhouden en in verval geraakt, totdat er geen 'kamer' meer over was.

5.3 Verankering van cultuurhistorische waarde in de ontwikkeling

In cultuurhistorisch opzicht is het waardevol om de boskamer (omzoomde weiland) terug te laten komen. Er is eerder aangegeven dat het waardevol is om de buitenplaats te 'renoveren' waarbij de periode van Baron van Heeckeren (1832-1849) het uitgangspunt dient te zijn. In deze periode was Het Regelink voorzien van de boskamer, zoals te zien is in bijlage 1. Door de randen van het al aanwezige bos te gebruiken en daarnaast naast de woningen een houtwal met bos aan te planten komt het karakter van de boskamer terug. Zie afbeelding 5.1 met de roze stippellijn voor de boskamer. Rondom zijn de woningen ingepast met bomen, waaronder de

solitaire al aanwezige boom. De solitaire boom die al eeuwenlang aanwezig is, midden in het projectgebied blijft bewaard en wordt zorgvuldig ingepast. De solistische eik is minstens 180 jaar oud, op onderstaande afbeelding aangegeven met een groene lijn. Het Vordense voetpad, welke sinds minstens 1850 aanwezig is komt terug in het ontwerp, waarbij de structuur van dit voetpad gebruikt wordt voor de ontsluiting van het gebied. Het wandelpad zelf blijft intact en krijgt aan weerszijde een groenstrook met een greppeltje. In afbeelding 5.1 is deze aangegeven met een rode lijn. Vanwege de iets lagere ligging van het plangebied ten opzichte van de omgeving wordt het ontwerp zo ingepast dat er meer dan voldoende ruimte is voor waterberging.

De cultuurhistorische waardering van het naastgelegen Het Regelink zit voornamelijk in het gevormde landschap op de essen. Het uitzicht over de diverse landerijen werden op waarde geschat en werden verreikt met landschappelijke lijnen en doorzichten ten tijden van de tuinaanleg. De zichtlijn vanaf het landhuis wordt door de nieuwe woningen niet belemmerd. De nieuwe woningen komen niet voorbij de zichtlijn vanaf de Hiddinkdijk richting het landhuis en worden daarnaast ingepast met bomen. Ook komt er geen ontsluitingsweg, parkeerplaatsen of andere storende elementen in dit stuk van het plangebied. Het stuk grond wordt gebruikt als wadi. Een andere belangrijke structuur bij Het Regelink is de Regelinklaan, aan de zuidzijde van de buitenplaats. Deze laan wordt niet bij het plan betrokken. De groene randen en het bosplantsoen behorende bij het Regelink worden zorgvuldig ingepast in het ontwerp, waarbij de groene randen versterkt worden.

Afbeelding 5.1 Cultuurhistorische waarden in het ontwerp van het plan (bron: Adviesbureau Haver Droeze, bewerkt BJZ.nu)

6. Conclusie

Wat betreft de invloed van het plan op de omliggende cultuurhistorische waarden is dit minimaal. De zichtlijnen vanaf bijvoorbeeld Landhuis Het Regelink en Het Meenink worden niet aangetast. De cultuurhistorische waarden in het plangebied: boskamer, solistische eik, Vordense voetpad worden allen teruggebracht, versterkt en behouden in het projectgebied. Door de al minstens 180 jaar oude eik te behouden wordt er rekening gehouden met de historische waarde van deze boom.

Het is waardevol en in cultuurhistorisch oogpunt een meerwaarde om de boskamer in het ontwerp van het plan ‘Hiddinks Weide’ terug te laten keren. Het verdient aanbeveling om de woningen in het gedeelte ‘Weidezicht’ landschappelijk goed in te passen, zodat de dorpsrand groen blijft.

Colofon

Project:	Hengelo, Hiddinks Weide
Auteur:	BJZ.nu
Datum:	November 2025
Status:	Concept

www.bjz.nu
0546 434 466
info@bjz.nu

Vestiging Almelo
Twentepoort Oost 16a
7609 RG Almelo

Vestiging Zwolle
Dr. van Wiechenweg 2
8025 BZ Zwolle

Vestiging Utrecht
Newtonlaan 201
3584 BH Utrecht

Vestiging Groningen
Helperpark 278-6
9723 ZA Groningen

BJZ.nu

ruimtelijke plannen en advies

Bijlage 1
Ontwikkeling door de tijd heen

1850

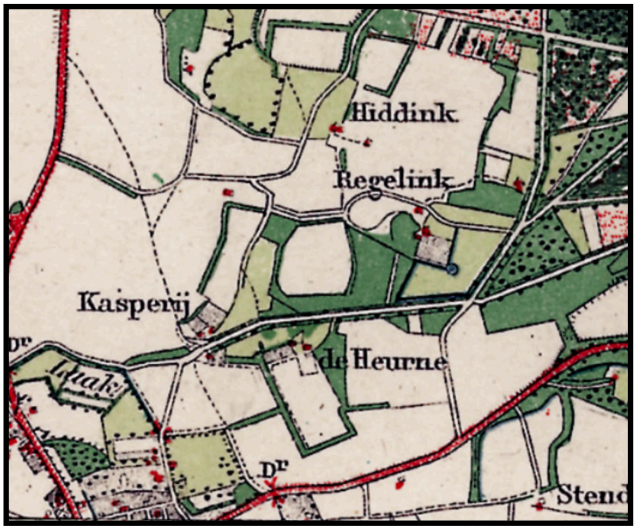

1900

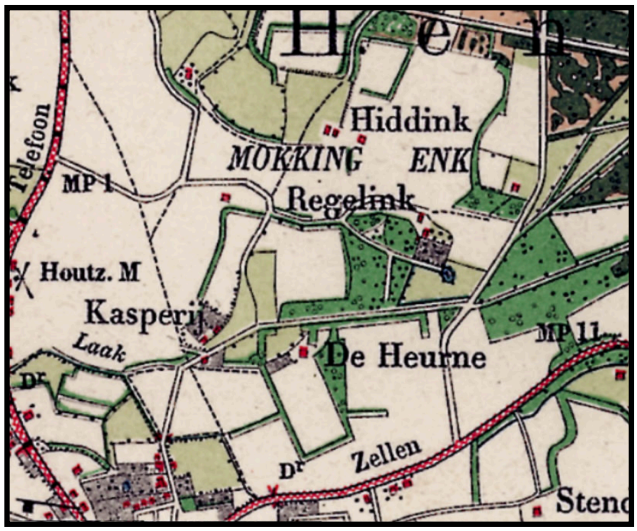

1925

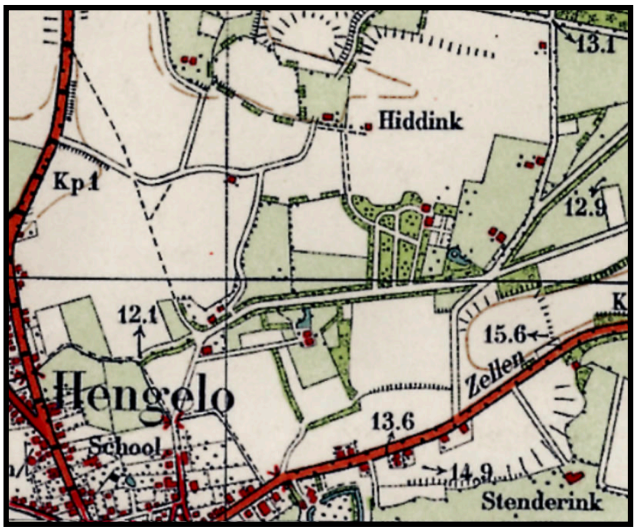

1950

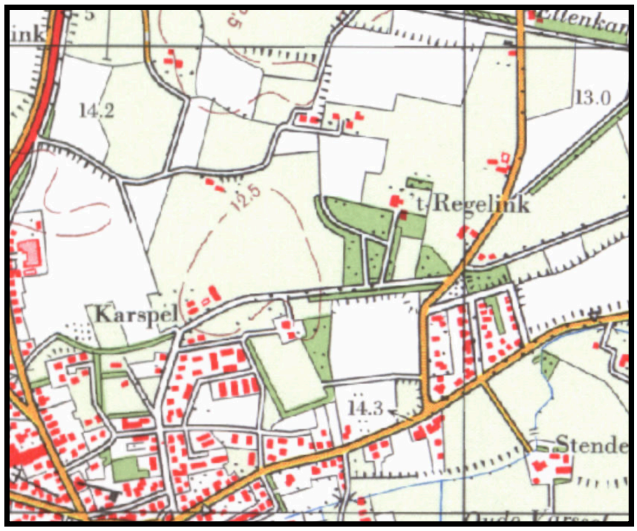

1985

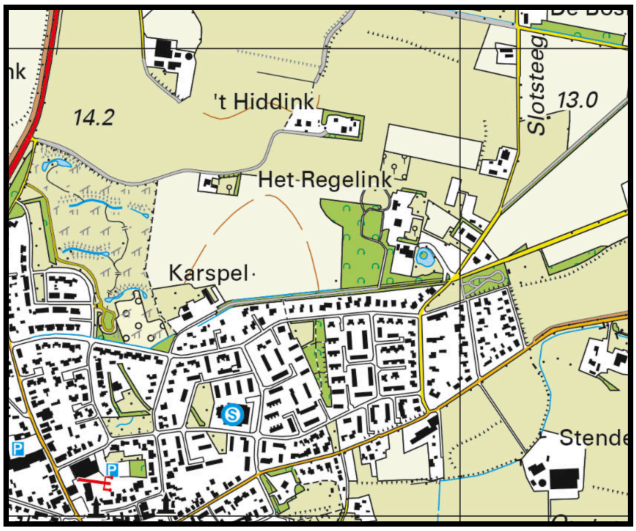

2024